

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของคนไทยทุกคนในการได้รับการศึกษา ซึ่งรวมถึงบุคคลที่พิการ ทูพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะลำบาก ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้จัดการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้เด็กพิการทุกคนมีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้นซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการ การรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548 โดยกำหนดกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องออกเป็น 9 กลุ่ม คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย, 2550, หน้า 10)

เด็กออทิสติกจัดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการช่วยเหลือมาก การพัฒนาเด็กกลุ่มนี้กระบวนการหนึ่งที่จะช่วยเหลือ คือ การศึกษาพิเศษ (สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติกไทย, 2547, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 ที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนร่วมโดยให้เด็กออทิสติกได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันจะช่วยให้เด็กออทิสติกมีเพื่อนที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปรับตัวเข้าหากัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข (สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์, 2548, หน้า 20)

เด็กออทิสติกเป็นเด็กกลุ่มหนึ่งที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการหลายด้านร่วมกัน เนื่องจากความผิดปกติของสมองบางส่วน ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าด้านสังคม ไม่สนใจบุคคล ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ร่วมกับมีพัฒนาการล่าช้าด้านการสื่อสาร ไม่สามารถแสดงท่าทางหรือพูดสื่อความหมายกับบุคคล และมีพฤติกรรมหรือความสนใจหรือการกระทำ

ซ้ำ ๆ จำกัดเฉพาะที่เปลี่ยนแปลงยาก พบอาการแสดงก่อนอายุ 30 เดือน (เพ็ญแข ลัมศิลา, 2550, หน้า 97)

คารณิ อุทัยรัตนกิจ (2552) กล่าวไว้ว่า แม้ว่าเด็กออทิสติกมีร่างกายที่แข็งแรงเหมือนเด็กปกติ แต่การเคลื่อนไหวที่ซ้ำ ๆ แปรก ๆ ทำให้ดูต่างไปจากเพื่อนนักเรียนปกติ เด็กบางคนอาจจะนั่งหมอนี่ สะบัดมือ หรือนั่งโยกตัวได้เป็นชั่วโมง เด็กหลายคนเดินเขย่งบนปลายเท้า หรือเอามือตบขาขณะเดิน เด็กบางคนยืนตัวแข็งทื่อทันทีที่เห็นคนแปลกหน้า เด็กออทิสติกบางคนมีแนวโน้มที่จะทำสิ่งเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีก เด็กอาจใช้เวลาเป็นชั่วโมงในการเรียงรถของเล่น หรือดินสอสี หรือวิ่งไปเปิด-ปิดไฟตามห้องต่าง ๆ หรือเปิด-ปิดกฏญแจตู้ เด็กออทิสติกบางคนยึดติดกับสิ่งของบางอย่าง ซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายหรือไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพของเด็ก เช่น เด็กคนหนึ่งก้มดมเท้าครูตลอดทั้งวันหรือวิ่งไล่ตัวลงกับพื้นถนน เพื่อดมเท้าคนแปลกหน้า พฤติกรรมบางอย่างอาจจะทำให้คนอื่นตกใจ ขบขัน หรืออับอาย เด็กหญิงคนหนึ่งชอบดูนาฬิกาข้อมือก็จะวิ่งเข้าไปจับแขนคนแปลกหน้าเพื่อดูนาฬิกาข้อมือของเขา เด็กออทิสติกต้องการความคงที่ของสภาพแวดล้อม ซึ่งไม่อาจอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเหตุใด เด็กหลายคนจะต้องรับประทานอาหารชนิดเดียวกัน เวลาเดียวกัน นั้งที่เดิม และแก้อี้ตัวเดิมทุกวัน เด็กออทิสติกอาจจะหงุดหงิดถ้ารูปภาพที่ติดบนฝาผนังเอียง หรือย้ายที่ หรืออาจจะอาละวาด ถ้ายาสีฟันหายไปจากช่องของใช้ การเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การเปลี่ยนเส้นทางไปโรงเรียน การเปลี่ยนตารางกิจกรรม อาจจะ让孩子เกิดความเครียดได้มาก

นอกจากนี้ คารณิ อุทัยรัตนกิจ (2552) ยังได้กล่าวอีกว่า นักวิทยาศาสตร์พยายามค้นหาคำอธิบายสำหรับพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก อาจเป็นไปได้ว่า ความเป็นระเบียบมีลำดับขั้นตอนและความเหมือนเดิม อาจทำให้ประสาทรับรู้สิ่งที่สับสนวุ่นวายเกิดความคงที่ หรืออาจเป็นไปได้ว่า การให้ความสนใจและกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำ ๆ ช่วยกันเขาออกจากสิ่งกระตุ้นรอบตัวที่ทำให้เขาเจ็บปวดหรือไม่สบาย อีกทฤษฎีหนึ่งอธิบายว่า พฤติกรรมซ้ำเหล่านี้เชื่อมโยงกับประสาทรับรู้สิ่งที่ทำงานได้ดีและไม่ดี เด็กที่ดมทุกอย่างที่มองเห็น อาจจะกำลังใช้ประสาทการดมกลิ่น สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือในทางตรงกันข้าม เขาอาจจะกำลังกระตุ้นระบบการดมกลิ่นที่ไม่ค่อยจะทำงานก็ได้ การที่เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมซ้ำและหมกมุ่นของตุ๊กตา เด็กออทิสติกเล่นสมมติไม่เป็น แทนที่จะหวิ้ม แต่งตัวให้ตุ๊กตา หรือผลักให้รถวิ่ง เด็กอาจจะถือของเล่นไว้เฉย ดมหรือหมุนเป็นชั่วโมง

อีกทั้ง ชาญวิทย์ ภรณ์กล (2545, หน้า 145) ยังกล่าวไว้ว่า ในวัย 2-3 ขวบ ผู้ป่วยออทิสติก เริ่มที่จะแสดงพฤติกรรมอะไรซ้ำ ๆ เช่น เล่นของเล่นชิ้นเดิมซ้ำ ๆ เปิด-ปิดสวิตช์ ไฟซ้ำ หมุนขวนนม พุดซ้ำ ชอบจ้องมองวัตถุที่หมุนได้ เช่น พัดลม ล้อรถ ม้าหมุนเป็นเวลานาน ชอบดูหนังหรือวิดีโอเฉพาะบางตอนที่ชอบซ้ำแล้วซ้ำอีก ในบางรายอาจทำพฤติกรรมสะบัดมือ โยกตัว หมุนตัว เล่นนิ้วมือ เดินเขย่งเท้า เอียงคอซ้ำ ผู้ป่วยบางรายชอบเอาของใช้ หรือของเล่น มาเรียงเป็นแถวเป็นแนว และจะโมโหมากถ้ามีใครมาจัดใหม่ กิจกรรมประจำวันมักจะต้องตรงเวลา มีระเบียบแบบแผน มีขั้นตอน หากมีการสลับขั้นตอนหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงของกิจวัตรนั้น ๆ ผู้ป่วยจะมีปฏิกิริยาอย่างรุนแรง โดยการร้องไห้ งอแง อาละวาด หรือก้าวร้าว ผู้ป่วยมักจะมีปัญหาปรับตัวยากต่อสิ่งใหม่ หรือผูกพันกับสิ่งของบางอย่างมากเป็นพิเศษ เมื่อโตขึ้นในผู้ป่วย High Functioning Autism บางรายอาจมีความสนใจเป็นพิเศษ ในบางเรื่องและใช้เวลาหมกมุ่นอยู่กับสิ่งนั้นนาน ๆ จนทำให้เกิดเป็นความสามารถพิเศษขึ้นมา เช่น สามารถท่องตารางรถไฟได้ทั่วประเทศ ท่องชื่อบุคคล-เบอร์โทรศัพท์ในสมุดโทรศัพท์ได้ รู้จักชื่อและสายพันธุ์ของไดโนเสาร์ได้ทั้งหมด คุณเลข 7 หลักได้ในเวลาไม่กี่วินาที

เด็กออทิสติกที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมซ้ำ ๆ (Stereotyped Behavior) เช่น การโยกตัว การต่ายศีรษะ สะบัดมือ ประหม่อ การเอานิ้วจิ้มตา และการขยี้ตา พฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับเด็ก เพราะจะไปรบกวนการปรับพฤติกรรม การเสริมสร้างทักษะการทำงานต่าง ๆ ตลอดจนจำกัดความสนใจของเด็กต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยและรบกวนการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เด็กที่ยึดติดอยู่กับระยะของพฤติกรรมนี้จะมี ความยากลำบากต่อการทำกิจกรรมที่มีเป้าหมาย (Purposful Activity) และการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม ไม่สามารถที่จะสื่อสารถึงความต้องการของตัวเอง ไม่สามารถที่จะประยุกต์หรือเลียนแบบวิธีการต่าง ๆ ได้ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านการรับรู้และการเรียนรู้ ทำให้พัฒนาการล่าช้าหรือ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545, หน้า 190) กล่าวว่า อาการทำซ้ำหรือย้ำคิดย้ำทำมีสาเหตุหลายอย่าง เช่น ความตึงเครียด รู้สึกว่าตนเองกำลังถูกคุกคาม ความกังวลถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะไม่สามารถคาดการณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับตน รวมทั้งการที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นถึงความต้องการของตนได้ ดังนั้นการบำบัดด้วยการบูรณาการประสาทความรู้สึกล (Sensory Integration) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสามารถของเด็กที่มีส่วนในการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีจุดมุ่งหมาย ถ้าได้รับระดับการกระตุ้นที่เหมาะสม เมื่อเด็กสามารถปรับระดับข้อมูลการรับความรู้สึกได้นั้น เด็กจะสามารถรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่มีกระตุ้นได้คือ การรับเข้าของข้อมูลการรับความรู้สึก และการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างเหมาะสม (Smith and Bryan, 1999)

รัชนิกร ทองสุคติ (2551, หน้า 6) กล่าวว่า ปัจจุบันมีนักวิชาการหลายท่านใช้คำว่า Autism Spectrum Disorders (ASD) แทนคำว่า Autism เพื่อให้ให้เห็นระดับความแตกต่างของอาการตั้งแต่อาการรุนแรงมากจนถึงระดับน้อยมากหรือ High-functioning Autism ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเด็กออทิสติกแต่ละคนจึงมีความเฉพาะตัวสูงมาก การช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัวและทีมนักสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรณีศึกษาในงานค้นคว้าแบบอิสระนี้ เป็นเด็กชาย (แฝดผู้น้อง) อายุ 4 ปี ชื่อน้องที (นามสมมติ) ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญประจำโรงพยาบาลศูนย์เชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงรายว่าเป็นเด็กออทิสติก เรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนบัณฑิตศึกษา จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันได้รับการรักษาจากทีมสหวิชาชีพ คือ แพทย์โดยการฝังเข็มและให้ยา นักกิจกรรมบำบัดและนักอรรถบำบัด จากการที่กรณีศึกษามารับการฝึกทางกิจกรรมบำบัด ณ งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้ทำการสังเกตกรณีศึกษาเป็นเวลา 3 วัน คือวันจันทร์ วันอังคารและวันศุกร์ เวลา 8.30 น. - 9.30 น. รวมทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง ผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่า กรณีศึกษาได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาในระหว่างรับการฝึก เช่น เดินแข่งเท้า เอามือปิดหู เล่นนิ้วมือ สะบัดมือ ร้องไห้หรือหัวเราะอย่างไม่มีเหตุผล เอาศีรษะโขกแขนและมือผู้อื่น นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์มารดา พบว่ากรณีศึกษามีจุดเด่นในด้านสามารถทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ เช่น ปรบมือ กอดดอก เป็นต้น ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว สามารถใส่-ถอดรองเท้าและกางเกงได้เอง ปั่นจักรยาน 3 ล้อได้ ชอบกิจกรรมที่มีลักษณะกระโดด ปีนป่าย มีจุดด้อยในด้านสมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ โดยชอบเล่นนิ้วมือ เดินแข่งเท้า เอาศีรษะโขกแขนและมือผู้อื่น ชอบแยกตัว ไม่สามารถบอกความต้องการได้และพูดซ้ำ โดยสามารถพูดเลียนแบบได้เท่านั้น

จากพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้กรณีศึกษาไม่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่กรณีศึกษาแสดงพฤติกรรมเล่นนิ้วมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กรณีศึกษาแสดงออกมากที่สุดในขณะที่กรณีศึกษานั่งรอทำกิจกรรม โดยจะแสดงพฤติกรรมการเล่นนิ้วมือใน 1 ชั่วโมงจำนวน 15-20 ครั้ง ๆ ละ 5-10 วินาที ซึ่งพฤติกรรมซ้ำที่กรณีศึกษาแสดงออกมานั้น เกิดจากสาเหตุที่เด็กขาดหรือถูกจำกัดการรับสิ่งเร้าทางความรู้สึกที่เหมาะสมจากสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่สามารถรับหรือประมวลผลการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมได้เพียงพอ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องของระบบผสมผสานการรับรู้สัมผัส จึงส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมกระตุ้นเร้าตัวเองซ้ำ ๆ และมีผลต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ ตลอดจนรบกวนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (นิรุทธิ์ อมรณรัตน์, 2543, หน้า 8) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ขณะที่กรณีศึกษาไปโรงเรียนแล้วแสดงพฤติกรรมเล่นนิ้วมือ เพราะพฤติกรรมนี้จะไปรบกวนต่อการปรับพฤติกรรมและการเสริมสร้างทักษะการทำงานต่าง ๆ ทำให้มีความยากลำบากต่อการทำกิจกรรมที่มีเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเรียนรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม (ปรารธนา พินธุวัฒน์, 2552)

จะเห็นได้ว่าการเล่นนิ้วมือของกรณีศึกษานั้น เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการช่วยเหลือ ดังนั้นการใช้การบูรณาการประสาทความรู้สึกล (Sensory Integration) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องในการแปลผลข้อมูลความรู้สึกร่างกายและสิ่งแวดล้อมกับความยากลำบากในการเรียนรู้การเคลื่อนไหวหรือการเรียนรู้เล่าน เด็กที่มีความบกพร่องของการบูรณาการประสาทความรู้สึกร มักจะพบว่ามี ความยากลำบากในการเรียนรู้ แต่ก็จะไม่พบว่ามี การสูญเสียการทำงานของระบบประสาทความรู้สึกรส่วนปลาย (Peripheral Sensory Loss) หรือการบาดเจ็บของระบบประสาทส่วนกลาง (Neurological Damage) แต่ที่สังเกตได้คือ ความบกพร่อง (Deficits) ซึ่งเป็นผลของ Poor Sensory Integration ที่แสดงออกมาในรูปแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บกพร่องหรือที่เป็นปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหว การเล่น และการเรียน นอกจากนี้ทฤษฎีการบูรณาการประสาทความรู้สึกรอยู่บนข้อตกลงพื้นฐานดังนี้คือการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับและประมวลผลความรู้สึกรจากการเคลื่อนไหว และสิ่งแวดล้อม ใช้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไปวางแผนและกระทำพฤติกรรมและประสบการณ์ความรู้สึกรที่เพิ่มขึ้นที่ได้มาจากการทำกิจกรรมที่มีความหมาย จะช่วยสร้างเสริมการตอบสนองเพื่อการปรับตัว (Adaptive Response) เพิ่มความสามารถในการประมวลผลความรู้สึกรที่ยากซับซ้อน ผลที่ได้คือเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้และพฤติกรรมอื่น ๆ (สรินยา ศรีเพชรารุช และสายฝน ชาวล้อม, 2551, หน้า 38)

Special Child Center (2552) กล่าวว่า การบูรณาการประสาทความรู้สึกร (Sensory Integration) ให้ความสนใจกับระบบการรับรู้ความรู้สึกพื้นฐาน 3 ระบบ คือ ระบบการทรงตัว (Vestibular System) การรับรู้ความรู้สึกที่กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ (Proprioceptive System) และระบบการรับสัมผัส (Tactile System) การรับรู้ความรู้สึกทั้ง 3 ระบบนี้ จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการรับรู้ การเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การรับรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การวางแผน การเคลื่อนไหว การพัฒนาทักษะทางด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้ ในการพัฒนาการผสมผสาน การรับรู้ความรู้สึกจะต้องใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเป็นสื่อ ส่วนการรับรู้ความรู้สึกทางการได้ยิน และการมองเห็นนั้นจะเป็นระบบที่พัฒนามาภายหลังหรืออาจเป็นผลตามมาจากการผสมผสาน การรับรู้ความรู้สึกของทั้ง 3 ระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรุทธิ อมรณรัตน์ (2543) ที่ศึกษาผลของการกระตุ้นระบบ Tactile และ Vestibular ต่อการลดพฤติกรรม Stereotyped

ในเด็กออทิสติก จำนวน 2 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกระตุ้น (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการกระตุ้น(กลุ่มควบคุม) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับโปรแกรมการกระตุ้นระบบ Tactile และ Vestibular มีพฤติกรรม Stereotyped ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\alpha = 0.05$) นำผึ้ง กอเปียม (2544) ศึกษาผลของการใช้ Sensory Integrative Program เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในเด็กออทิสติก จำนวน 1 คน พบว่า หลังจากที่ได้รับโปรแกรมการรักษาซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่กระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสของระบบการทรงตัว ระบบการรับสัมผัส และระบบกล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ และเวลาเฉลี่ยในการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของกรณีศึกษาลดลง จากหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สอดคล้องกับกรณีศึกษาที่มีพฤติกรรมชอบเล่นนิ้วมือ แสดงให้เห็นว่ากรณีศึกษาแสวงหาเรื่องระบบการรับรู้กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ (Proprioceptive System) เนื่องจากความบกพร่องของการรับรู้สัมผัสที่น้อยเกินไป ผลก็คือ ต้องการสิ่งเร้าหรือความรู้สึกที่ขาดหายไปหรือรับเข้ามาน้อยเกินไป เพื่อกระตุ้นให้ตัวเองตื่นตัวหรือมีการตอบสนองที่เหมาะสม (สรินยา ศรีเพชรารุช และสายฝน ชาวล้อม, 2551, หน้า 40) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหวเพื่อลดพฤติกรรมเล่นนิ้วมือในเด็กออทิสติก โดยทำการศึกษา Single Subject Design แบบ ABA Design หรือที่เรียกว่า แบบประจักษ์วิธีการจัดกระทำ (Withdrawal Design) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยเส้นฐาน (A) การทดลอง (B) เส้นฐาน (A) อีกครั้ง สำหรับชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว มีดังนี้ กิจกรรมไถนา กิจกรรมปีนบันได กิจกรรมเรือบก กิจกรรมกลิ้งตัวรับลูกบอล กิจกรรมลอดสิ่งกีดขวาง กิจกรรมขี่ม้าส่งเมือง กิจกรรมเล่นแป้งโดว์ กิจกรรมตีลูกแก้ว กิจกรรมโยนบอลลงตะกร้า และกิจกรรมตักลูกปิงปอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวล้วนเป็นกิจกรรมที่สามารถใช้ส่งเสริมระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว ซึ่ง ระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กับการบูรณาการประสาทความรู้สึก (Sensory Integration) (Schneck, 2001, pp. 143-145) ผู้ที่สามารถนำเอาทฤษฎีการบูรณาการประสาทความรู้สึกมาใช้นั้น คือนักกิจกรรมบำบัด ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกอบรมเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากกรณีศึกษาอยู่ที่โรงเรียนและครูเป็นบุคคลหลักที่จะต้องดูแลเด็กที่โรงเรียน เมื่อได้รับการประสานกับนักกิจกรรมบำบัดในการวางแผนโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการ ดังนั้น ครูจึงสามารถนำเอากิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหวดังกล่าวไปใช้ฝึกกรณีศึกษาขณะที่อยู่โรงเรียนได้ โดยให้สิ่งเร้าที่ดีและเหมาะสมผ่านทางระบบประสาทสัมผัสพื้นฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผสมผสานและจัดระเบียบข้อมูลในสมองนำไปสู่ทักษะการรับรู้ที่สูงขึ้นตามลำดับได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว เพื่อลดพฤติกรรมการเล่นนิ้วมือในเด็กออทิสติก

สมมุติฐานงานวิจัย

การใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหวมีประสิทธิภาพ ในการลดพฤติกรรมการเล่นนิ้วมือในเด็กออทิสติก

ขอบเขตของการวิจัย

กรณีศึกษา

การ ศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นแบบ Single Subject Design กรณีศึกษาคือ เด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1 ของ โรงเรียนบัณฑิตศึกษา จังหวัดเชียงราย 1 คน มีภาวะไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น และมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ โดยชอบเล่นนิ้วมือ สะบัดมือ เดินเข่งเท้า เอาศีรษะโขกแขนและมือผู้อื่น

ด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว เพื่อลดพฤติกรรมการเล่นนิ้วมือในเด็กออทิสติก ซึ่งชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว มีดังนี้ กิจกรรมไถนา กิจกรรมปั่นบันได กิจกรรมเรือบก กิจกรรมกลิ้งตัว รับลูกบอล กิจกรรมลอดสิ่งกีดขวาง กิจกรรมขี่ม้าส่งเมือง กิจกรรมเล่นแป้งโดว์ กิจกรรมตีลูกแก้ว กิจกรรมโยนบอลลงตะกร้า และกิจกรรมตักลูกปิงปอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Approach) หมายถึง วิธีช่วยเหลือ

เด็กออทิสติกรูปแบบหนึ่ง ที่มีมีการนำพื้นฐานความรู้มาจากทฤษฎีประสาทพัฒนาการและ ทฤษฎีการบูรณาการประสาทความรู้สึก ซึ่งเน้นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสมอง วิธีการที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การใช้การบูรณาการประสาทความรู้สึก (Sensory Integration) และในงานค้นคว้าแบบอิสระนี้ หมายถึง ชุดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นระบบการรับรู้สัมผัสและการเคลื่อนไหว ได้แก่ ระบบรับสัมผัสทางกาย (Tactile System) ระบบรับรู้สัมผัสจากกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ (Proprioceptive System) และระบบการทรงตัว (Vestibular System)

ระบบรับสัมผัสทางกาย (Tactile System) หมายถึง ระบบที่มีอวัยวะการรับรู้ความรู้สึกสัมผัสทั่วร่างกาย เพื่อรับรู้ความรู้สึกสัมผัส เจ็บ ร้อน เย็น แรงกด และในงานค้นคว้าแบบอิสระนี้ ได้แก่ กิจกรรมเล่นแป้งโดว์ และกิจกรรมโยนบอลลงตะกร้า

ระบบรับรู้ความรู้สึกจากกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อ (Proprioceptive System) หมายถึง ระบบที่มีอวัยวะรับรู้ความรู้สึกอยู่ที่กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อทั่วร่างกาย ซึ่งจะทำงานทันทีที่ข้อต่อถูกกระแทกเข้าหากันหรือถูกดึงออกจากกัน ส่งผลให้เรารับรู้ตำแหน่งส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และทราบถึงทิศทางและความเร็วของการเคลื่อนไหวของแขนขาได้ดี และในงานค้นคว้าแบบอิสระนี้ ได้แก่ กิจกรรมไถนา กิจกรรมลอดสิ่งกีดขวางและกิจกรรมเหวี่ยง

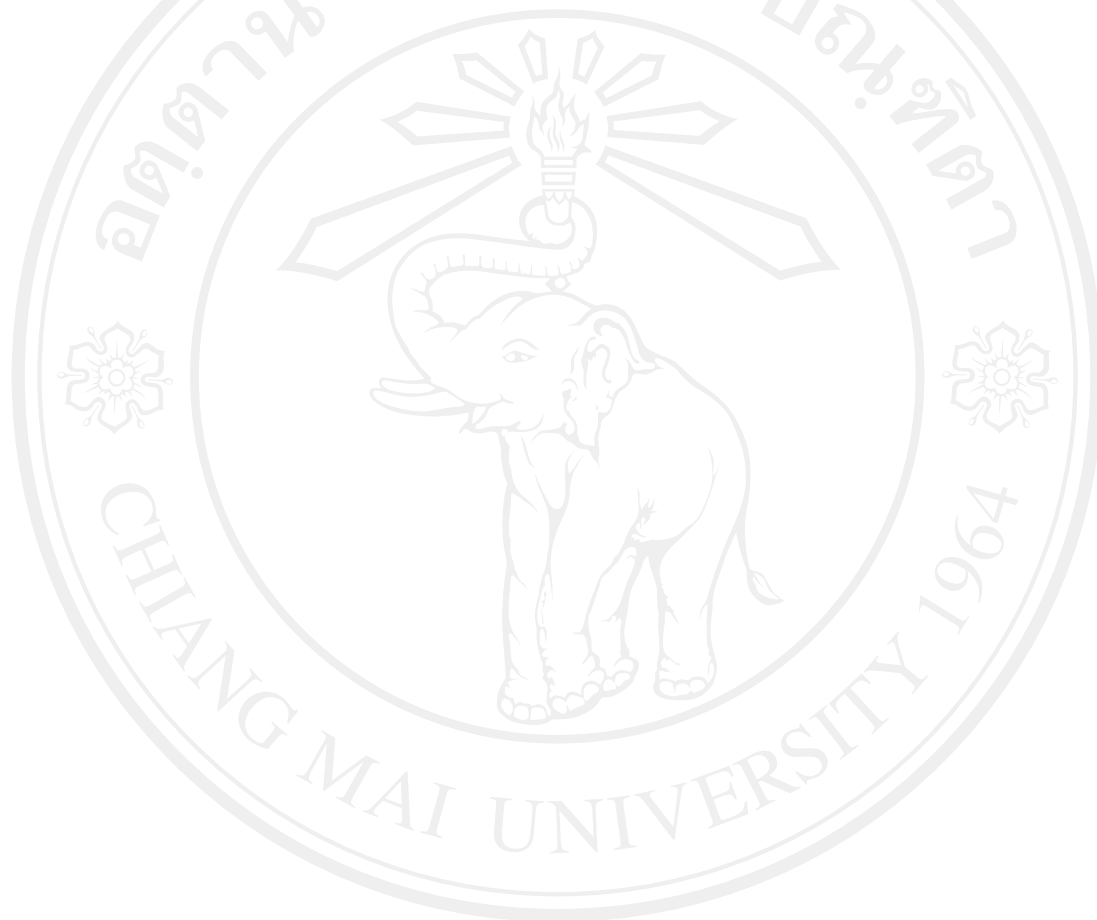
ระบบการรับรู้การทรงตัวและการเคลื่อนไหว (Vestibular System) หมายถึง ระบบที่มีอวัยวะการรับรู้ความรู้สึกอยู่ในหูชั้นใน จะทำงานทันทีที่ศีรษะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากแนวกลางลำตัว ส่งผลให้ร่างกายสามารถรักษาสสมดุลไม่ล้มลงเมื่อมีการเคลื่อนไหว และในงานค้นคว้าแบบอิสระนี้ ได้แก่ กิจกรรมปีนบันได กิจกรรมกลิ้งตัวรับลูกบอล และกิจกรรมจิ้งมี้าส่งเมือง

พฤติกรรมซ้ำ ๆ (Stereotyped Behavior) หมายถึง การกระทำที่ไม่มีจุดหมายเป็น การกระทำซ้ำ ๆ และนับเป็นจังหวะ พฤติกรรมซ้ำ ๆ ที่เกิดขึ้นในเด็กออทิสติกมีหลายลักษณะ เด็กแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ที่พบบ่อยได้แก่ การหมุนศีรษะ (Head Rolling) การโขกศีรษะ (Head Banging) การโยกตัว (Body Rocking) การสั่นมือ (Hand Shaking) การเล่นนิ้วมือ (Finger Flicking) และในงานค้นคว้าแบบอิสระ การเล่นนิ้วมือ หมายถึง การขยับนิ้วมือไปมาซ้ำ ๆ สั่นนิ้วและเคาะนิ้วมือกับวัตถุต่าง ๆ เช่น พื้น โต๊ะ และกำแพง โดยไม่มีจุดมุ่งหมาย

เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการหลายด้านร่วมกันเนื่องจากความผิดปกติของสมองบางส่วน ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าด้านสังคม ไม่สนใจบุคคล ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ร่วมกับมีพัฒนาการล่าช้าด้านการสื่อสาร ไม่สามารถแสดงท่าทางหรือพูดสื่อความหมายกับบุคคล และมีพฤติกรรมหรือความสนใจหรือการกระทำซ้ำ ๆ จำกัดเฉพาะที่เปลี่ยนแปลงยาก พบอาการแสดงก่อนอายุ 30 เดือน และในงานการค้นคว้าแบบอิสระนี้ หมายถึง เด็กเพศชาย อายุ 4 ปี ที่กำลังเรียนในระดับชั้นอนุบาล 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน ซึ่งมีความบกพร่องทางด้านสังคม ภาษา การสื่อความหมายและมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบผลของการใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้และการเคลื่อนไหวต่อการลดพฤติกรรมการเล่นนิ้วมือในเด็กออทิสติกกรณีศึกษาได้
2. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมกระตุ้นระบบการรับรู้และการเคลื่อนไหวกับเด็กพิเศษกลุ่มอื่นที่มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ใกล้เคียงกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved